

سازمان های مالی بین المللی

بعد از جنگ دوم جهانی

گروه بانک جهانی (قسمت دوم)

" هدف از انتشار چنین مقالاتی صرفاً
آشنایی خوانندگان با تطور تاریخی و چگونگی
تشکیل آنها است. بنابراین به مفهوم تأیید
عملکرد آنها نمی باشد. "

ترجمه: " دکتر طهماسب محتشم دولتشاهی

کنفرانس مذکور درج شده است. بانک جهانی
عملاً " فعالیت های خود را در سال ۱۹۴۶
در واشنگتن دی. سی آغاز کرد.

عضویت و تشکیلات بانک جهانی

فقط اعضاء صندوق بین المللی پول
می توانند به عضویت بانک جهانی در آیند
از طرف دیگر عضویت در بانک جهانی شرط
اولیه پذیرفته شدن به عضویت سازمان
بین المللی توسعه و موسسه مالی بین المللی
می باشد. از نظر وظایف بین سه موسسه
مالی مذکور وابستگی های متعددی وجود دارد
و حتی کادر اداری و پرسنل آنها نیز مشترک
هستند. هیئت رئیسه، بالاترین ارکان بانک
جهانی و هم چنین دو موسسه فرعی آن
یعنی سازمان بین المللی توسعه و موسسه مالی

گروه بانک جهانی شامل سه موسسه مالی
است که در واقع اهداف کم و بیش مشترکی را
دنبال می کنند. این سه موسسه عبارتند از:
بانک بین المللی توسعه و ترمیم (بانک
جهانی)، سازمان بین المللی توسعه و بالاخره
موسسه مالی بین المللی. گرچه زمان تاسیس
سه موسسه یاد شده متفاوت است ولی به دلیل
وظایف مشترک و شباهت سازمانی که با
یکدیگر دارند، آنها را همزمان و به دنبال
هم مورد بررسی قرار می دهیم.

بانک بین المللی توسعه و ترمیم (بانک جهانی)

بانک بین المللی توسعه و ترمیم در سال
۱۹۴۴ در کنفرانس برتن وودز همزمان با
تاسیس صندوق بین المللی پول پایه گذاری
شد. اساسنامه بانک در ضمیمه ب اسناد

بین‌المللی است که هر کشور در آن یک نماینده اصلی و یک نماینده علی‌البدل دارد. از طرف دیگر مسائل جاری موسسات مذکور به‌وسیله هیئت مدیره که به مشابه صندوق بین‌المللی پول انتخاب می‌گردد، حل و فصل می‌شود، ریاست هیئت مدیره به‌عنوان مدیرعامل نیز امور مربوط به ادارات موسسه‌های یاد شده را انجام می‌دهد.

سیستم مالی بانک جهانی

ابتدا سرمایه بانک ده میلیارد دلار تعیین شده بود که یک دهم آن می‌بایست مستقیماً توسط اعضاء پرداخت گردد. در دهه شصت یکی از منابع مهم درآمد بانک فروش اوراق قرضه بوده است. بانک علاوه بر این در آن زمان از بازار اعتبارات خارجی نیز استفاده می‌کرد. بانک مذکور در حال حاضر از منابع مالی مختلفی استفاده می‌کند و بدین ترتیب سرمایه اولیه بانک به چند برابر افزایش یافته است. اعضاء براساس اساسنامه بانک فقط ۲ درصد از سهام خود را به‌علاوه ۱۸ درصد را به پول داخلی خود پرداخت می‌کنند. مابقی سهام اعضاء نزد آنها تعهد می‌گردد و در صورت نیاز بانک قابل مطالبه می‌باشد. نسبت‌های مذکور از سال ۱۹۵۱ به‌بعد که سهام اعضاء افزایش پیدا کرد به‌نصف تبدیل شده است (یک درصد سهام به‌علاوه ۹ درصد به‌پول داخلی) سرمایه بانک جهانی در حال حاضر به‌سهام یکصد هزار دلاری تقسیم شده است. چگونگی توزیع سهام بین اعضاء تعداد حق رای آنها را در ارگان‌های بانک تعیین می‌کند. بدین ترتیب هر عضو دارای ۲۵۰ رای پایه به‌علاوه یک رای به‌ازاء هر سهم می‌باشد. چگونگی

توزیع حق رای بین اعضاء باعث شده است که کشورهای که دارای سهام بیشتری هستند بتوانند تاثیر بیشتری بر تصمیمات بانک بگذارند که خود می‌تواند به‌عنوان نقطه ضعفی برای بانک مذکور تلقی گردد. سهم کشورهای اروپایی و آمریکا ۲۵ درصد از کل سرمایه بانک را تشکیل می‌دهد.

وظایف و فعالیت‌های بانک جهانی

به‌طوری که از وظایف بانک جهانی مستفاد می‌شود، بانک مذکور در وهله نخست برای جبران خرابیهای ناشی از جنگ در کشورهای عضو به‌وجود آمده است. بانک جهانی تا سال ۱۹۴۸ و شروع برنامه مارشال عملاً تمام فعالیت‌های خود را بر بازسازی اروپا متمرکز کرده بود. به‌طور کلی از آن پس مهمترین وظیفه بانک جهانی و هم چنین موسسه مالی بین‌المللی اعطای اعتبار به کشورهای در حال توسعه است. سیاست اعتباری هر دو موسسه از بسیاری جهات مشابه می‌باشد و تنها اختلاف در شرایط اعطای اعتبار و چگونگی تعیین کشور وام‌گیرنده است. زمان بازپرداخت وام‌های بانک جهانی حداکثر ۳۵ سال تعیین شده که اعطای آن بستگی به‌چگونگی پروژه‌های صنعتی کشور وام‌گیرنده دارد، در حالی که وام‌های موسسه مالی بین‌المللی بدون بهره بوده و دارای حداکثر زمان بازپرداخت ۵۰ سال می‌باشد. عملاً وام‌های دو موسسه مالی فقط جهت اجراء و پیشبرد پروژه‌های توسعه اعطاء می‌گردد. چگونگی اجراء و پیشرفت پروژه‌ها نیز به‌طور مداوم مورد کنترل موسسات مالی مذکور قرار می‌گیرد. هنگامی که بانک بخواهد به‌کشوری وام اعطاء نماید قبلاً وضعیت اقتصادی، ترازپرداخت‌ها، برنامه‌های

سازمان بین‌المللی توسعه

سازمان بین‌المللی توسعه در تاریخ ۲۶ ژانویه ۱۹۶۰ به‌عنوان شعبه بانک جهانی برای بهبود وضعیت بدهی‌های کشورهای در حال توسعه تاسیس گردید. شرایط اعطای اعتبار از طرف سازمان مذکور در مقایسه با بانک جهانی سهلتر می‌باشد. علی‌الرغم شایهت تشکیلات اداری و پرسنل و کارکنان بانک جهانی و سازمان بین‌المللی توسعه، سازمان مذکور از جنبه بین‌المللی دارای شخصیت حقوقی مستقل می‌باشد.

سازمان بین‌المللی توسعه دارای دو گروه عضو است. گروه اول شامل ۱۷ کشور صنعتی است که حق السهم خود را به طلا یا به‌ارزهای قابل تبدیل پرداخت کرده‌اند در حالی که گروه دوم شامل کشورهای است که ده درصد حق السهم خود را به ارز قابل تبدیل و مابقی را به پول داخلی خود پرداخت نموده‌اند.

یکی از وظایف اساسی سازمان بین‌المللی توسعه بسط و گسترش فعالیت‌های اقتصادی افزایش بازدهی و افزایش سطح زندگی در

کشورهای در حال توسعه و هم چنین اعطای اعتبار یا شرایط ساده به کشورهای مذکور می‌باشد. سازمان وام‌های اعطایی را فقط برای انجام پروژه‌های توسعه و با ضمانت دولت‌ها پرداخت می‌کند و کمک‌های توسعه خود را فقط به کشورهای ارائه می‌دهد که درآمد سرانه آنها سالیانه کمتر از ۳۷۵ دلار باشد. اعطای اعتبار از طرف سازمان یاد شده ظاهراً "به هیچ وجه تحت تاثیر نقطه‌نظرات سیاسی نخواهد بود.

توسعه و سیاست سرمایه‌گذاری کشور مذکور را مورد بررسی قرار می‌دهد. علاوه بر این پروژه‌ها نیز دقیقاً "مورد بررسی متخصصین بانک قرار می‌گیرد. سپس جزئیات اعطای وام در "موافقت‌نامه وام" درج می‌گردد. بانک به‌طور جداگانه نیز اقدام به ارائه کمک‌های فنی و کمک‌هایی از قبیل طرح‌نامه‌ها در سطوح کلی و بخشی، تحلیل وضعیت اقتصادی و شیوه‌های پیشبرد و تسریع در نرخ رشد و امثالهم می‌کند.

بانک جهانی با تاسیس مرکز بین‌المللی رفع اختلافات ناشی از سرمایه‌گذاریها در سال ۱۹۶۶ در واشنگتن، قدم مهمی در جهت بسط و گسترش سرمایه‌گذاریهای خصوصی خارجی برداشته است. مرکز مذکور به‌دعای ناشی از سرمایه‌گذارهای بین‌المللی رسیدگی کرده و اختلافات موجود را به‌طریق داوری حل و فصل می‌کند. احکامی که در مرکز صادر می‌گردد برای اعضاء لازم‌الاجرا می‌باشد و از نظر قوانین داخلی کشورهای عضو نیز قابل اجرا خواهد بود.

کمیته توسعه بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول

در سال ۱۹۷۴ شورای مشترکی از هیئتهای رئیسه بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول جهت حل و فصل مسائل مربوط به نقل و انتقالات منابع مالی به وجود آمده. شورای مذکور از اختیارات خاصی برخوردار است و می‌تواند تصمیمات مقتضی راجع به مسائل مالی بین‌المللی و خصوصاً "مسائل کشورهای کمتر توسعه‌یافته" عضو اتخاذ نماید. کمیته یاد شده طرح ایجاد "بانک بین‌المللی سرمایه" را نیز مورد بررسی قرار داده است.

اقتصادی مداخله کند در انجام فعالیتهای
بنگاه از حق رای برخوردار نیست. برای
اساس موسسه فقط با در اختیار گرفتن حداقل
سهام یک بنگاه اقدام به سرمایه‌گذاری
می‌کند.

سرمایه موسسه در بدو تاسیس ۱۰۰
میلیون دلار تعیین شده بود که در سال
۱۹۶۳ به ۱۱۰ میلیون دلار افزایش داده
شد. موسسه در سال ۱۹۷۶ تصمیم گرفت که
سرمایه خود را به ۶۵۰ میلیون دلار افزایش
دهد. موسسه از سال ۱۹۶۵ به بعد می‌تواند
اعتباری به میزان چندین برابر سرمایه خود
از بانک جهانی به دست آورد. یکی دیگر از
منابع مالی موسسه فروش کالاهای سرمایه‌ای
است که از طریق سرمایه‌گذارهای خود
اقتساب می‌کند.

موسسه مالی بین‌المللی در تاریخ ۲۵
ماه مه ۱۹۵۵ به‌عنوان شعبه بانک بین‌المللی
تاسیس گردید. یکی از وظایف مهم موسسه
مذکور بسط و گسترش فعالیت‌های اقتصادی
در بخش خصوصی کشورهای در حال توسعه
است. موسسه یاد شده برای پیشبرد این
منظور به موسسات بخش خصوصی کشورهای
در حال توسعه بدون گرفتن ضمانت ازدولتها
برای بازپرداخت وام، جهت مدرنیزه کردن
بسط و گسترش فعالیت‌های صنعتی و افزایش
بازدهی فعالیت‌های مذکور، وام اعطاء
می‌نماید. این موسسه اغلب اقدام به سرمایه-
گذاری در بنگاههای اقتصادی بخش خصوصی
می‌کند و از سود ناشی از سرمایه‌گذاریهای
مذکور کسب درآمد می‌نماید. برای اینکه
موسسه نتواند در امور داخلی بنگاههای

بقیه از صفحه ۵۹

سرزمین ایران: زیر نظر محمد علی ندوشن،
شرکت سهامی کتابهای جیبی تهران، ۱۳۴۵،
۲- ستوده، حسینی، تاریخ آل مظفر،
انتشارات دانشگاه تهران، جلد دوم.

۳- ماندل، ا. علم اقتصاد مترجم وزیری
شرکت سهامی انتشارات خوارزمی تهران ۱۳۵۹
۴- مقاله "پیدایش و زوال کارگاههای
پیشه‌وری" مجله حسابدار شماره‌های
۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۹.

۵- مقاله "نگاهی به رشد صنعتی ژاپن"
مجله حسابدار شماره ۲۲
۶- تحقیق تاریخی منتشرشده "آموزش
استاد - شاگردی در تاریخ ایران" از همین
نویسنده.

۷- روزنامه‌های کیهان از سالهای ۵۰ تا
۱۳۶۵

کار کرده و بویژگی هر منطقه و توان بالقوه
آن آگاهی کامل حاصل نموده و روی آن کار
مداوم صورت پذیرد. ایجاد اشتغال مفید و
استمرار در این روند با محترم شمردن ارزش
کار و برشمردن دلائل ضعف دلالتی و
واسطه‌گری و انگلی بودن این مشاغل می‌تواند
در امر تحول جامعه مفید واقع گردد.

مجموعه این اقدامات مستلزم دورنگری
و تحول عمیقی است که به تربیت افراد
و گروههای با بصیرت و ثابت قدم و شیفته به
فرهنگ کار مولد امکان عمل پیدا کند و تحولی
جدی در زمینه انزوای مشاغل انگلی در جامعه را
بوجود آورد.

منابع:

۱- اقتداری، احمد، خلیج فارس کتاب
جوانان، برای آشنایی با فرهنگ و تمدن